

EMIL CONDURACHI - 90 DE ANI DE LA NAȘTERE

Mihai Bărbulescu

Sunt stăpânit de două sentimente: pe de o parte plăcerea și satisfacția de a mă afla aici, la această întâlnire de suflet pentru a-l evoca pe profesorul Emil Condurachi și mulțumesc prietenilor mei bucureșteni pentru această invitație; pe de altă parte, îmi este limpede că mă află aici printre oameni care l-au cunoscut infinit mai bine decât mine pe Emil Condurachi, care i-au fost discipoli direcți, care i-au devenit colegi, care-i cunosc perfect opera, urmând-o. Ceea ce voi spune eu aici despre Emil Condurachi nu este prea mult, dar vă asigur că este spus din convingere și cu sinceritate.

Evident, înainte de a-l fi întâlnit personal, ceea ce s-a întâmplat în jurul lui 1970, când profesorul Emil Condurachi a vizitat șantierul arheologic de la Fețele Albe, îi cunoșteam numele și, puțin, atâta cât un student conștiincios, opera. La mijlocul anilor 60, la Cluj, câțiva studenți inventasem un fel de joc: alcătuim formații ideale de profesori, împărțind lecții și cursuri, dincolo de universități și state de funcții. În galeriile noastre ideale de profesori se amestecau bucureșteni și clujeni, Daicoviciu, Condurachi, Nestor, Macrea, Pippidi, Tudor, Russu, Vulpe ...Treceam apoi la medievală și așa mai departe. Nu știu dacă și cât le-ar fi plăcut această idee și companie tuturor celor pe care ni-i imaginam perindându-se la catedră în fața noastră, dar jocul nostru era de bună credință. Îmi place să cred că Emil Condurachi n-ar fi avut nimic împotriva acestei ingenue năzbâtii, căci, la urma urmei, jocul nostru însemna dragoste, respect și făcea dovada unei anumite informări în profesiune, iar Emil Condurachi însuși a fost un om care și-a arătat respectul, prețuirea ori dragostea față de înaintașii săi ori față de colegi. Dovadă în acest sens stau paginile pe care le-a închinat, de pildă, lui Vasile Pârvan, magistrului său

de la Iași Orest Tafrali, ori lui Constantin Daicoviciu.

Emil Condurachi a abordat în scrierile sale o paletă largă de subiecte, din finalul preistoriei până în epoca bizantină și evul mediu românesc: istoria coloniilor grecești, epoca lui Burebista, arta, numismatica, heraldica, aspecte ale epocii romane, istoriografie. Volumele dedicate Histriei, tratatul de istorie a României din 1960, volumul (împreună cu Constantin Daicoviciu) din seria "Archaeologia Mundi" rămân cărți de referință ale istoriografiei românești.

A fost un organizator de instituții, de șantiere arheologice, de reuniuni internaționale, a fost extrem de implicat - într-o perioadă istorică de loc ușoară - în politica științei. Iată un exemplu: Asociația Internațională de studii sud-est europene, pe care o conducea, era foarte importantă pentru România ca fereastră deschisă spre relațiile științifice internaționale. A reușit să o aducă în fruntea lucrării de mare anvergură, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*, ca unul din patronii acestei publicații, alături de prestigioase foruri, ca Uniunea Academică Internațională de la Bruxelles, Consiliul Internațional al Filosofiei și Științelor Umane de la Paris și Unesco. Îmi amintesc de întâlnirea prealabilă cu tinerii participanți români la al II-lea Congres Internațional de Tracologie de la București, din 1974. Ne-a învățat cum trebuie să iei cuvântul la o reuniune internațională, cum trebuie să te porți. Câtă dreptate avea s-o faci, urma să-mi devină tot mai limpede, cu timpul.

A fost un om bun, care nu pregeta să-i ajute pe tineri. Exemplele mele sunt probabil neînsemnate, dar nu le pot trece sub tăcere. În 1985, pentru reuniunea LIMC de la Basel,

nici doamna Lucia Marinescu, nici doamna Zoe Petre nu puteau participa. Organizatorii mi-au trimis invitația. Până la reuniune mai erau două săptămâni. Cei care își amintesc ce însemna să obții o viză pentru Occident înțeleg de ce mi s-a părut inutil orice demers. Un prieten mi-a sugerat să cer o recomandare din partea academicianului Emil Condurachi. A făcut imediat această recomandare secției pașapoarte, ceea ce un academician din Cluj a refuzat, și am participat la ședințele LIMC de la Basel. La încheierea congresului Limesului din Carnuntum, din 1986, am fi vrut să rămânem, colega Doina Benea și cu mine, două-trei zile la Viena. Dar de unde banii? Profesorul Condurachi ne-a dus la ambasadorul României și a intervenit, cu succes, pentru a fi cazați în mansarda Ambasadei. Iată că a fost *Pater* nu doar pentru elevii săi direcți, bucureșteni.

Când vorbea, rar am întâlnit un om care să captiveze mai mult. Povestea cu un farmec deosebit, care venea din ton, din inflexiunile vocii, dar mai cu seamă din miezul întâmplării, al situației, al faptelor de istorie demult apusă ori de istorie trăită pe care le relatea. Pe măsura minții sale cuprinzătoare îi era și conversația. Subiectele sale păreau a fi inepuizabile, iar cunoștințele sale de-a dreptul enciclopedice. O asemenea plăcere înalt intelectuală pe care ți-o provoca povestirea sa, conversația, o asemenea deschidere largă spre cele mai diverse câmpuri ale umanului, cred că nu le-

am întâlnit, dintre savanții pe care i-am cunoscut, decât la profesorul genevez Olivier Reverdin, care și acela vorbea cu egală știință și la fel de atrăgător despre Platon, despre poezia Renașterii ori despre decolonizarea Africii. Cu câtă plăcere ne întâlneam noi, participanții români, cu profesorul Emil Condurachi în serile din septembrie 1986 la Carnuntum, în fapt în modesta stațiune de la Bad Deutsch Altenburg! Excursiile organizate de congres erau numeroase, dar profesorul nu participa, din motive de sănătate. Aștepta să ne întoarcem din excursii pentru a ne chestiona despre cele văzute, după care începeau discuțiile, amintirile, neuitatele sale relatări. Iar la ultima noastră întâlnire, în Viena, profesorul Emil Condurachi mi-a vorbit, cu amărăciune amestecată cu umor, despre condiția intelectualului, mai cu seamă a intelectualilor din mediul și de rangul său, în regimul totalitar românesc, sub Gheorghiu-Dej și sub Nicolae Ceaușescu. Peste mai puțin de un an Emil Condurachi a murit. Poate și de aceea mi-au rămas atât de vii aceste momente.

Se cuvine să ne amintim de savant și de om deopotrivă, de cel care a fost un remarcabil istoric, un desăvârșit om de lume, un mare reprezentant al culturii în cea mai largă accepțiune. Iată de ce, evocându-l, îi aduc omagiul meu deplin și mărturisesc bucuria de a-l fi cunoscut.